ROK VIII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 16

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 SIERPNIA 1933 ROKU

ORGANIZACJA EKSPORTU PRODUKTÓW CHEMICZNYCH

Wzmożenie i wszechstronne rozwinięcie eksportu z Polski jest powszechnie uznanym postulatem ekonomicznym i jednym ze stałych punktów wszystkich programów gospodarczych. Zarówno aktywizacja bilansu handlowego, jak przypływ obcych walut, jak zwiększenie stanu zatrudnienia, jak wreszcie obniżka kosztów produkcji jednostki towaru — wszystkie względy, wszystkie argumenty przemawiają za spotęgowaniem wywozu polskich towarów zagranicę.

Poczynania eksportowe są oddawna konsekwentnie popierane przez władze rządowe, które przy pomocy odpowiedniej polityki traktatowej, celnej, taryfowej, kredytowej, podatkowej i t. d. starają się utorować drogę eksportowi.

Powszechny kryzys doprowadził w całym świecie do niebywałego protekcjonizmu, który oprócz dawnych środków — barjer celnych i zakazów przywozu — stworzył nowe formy obrony rynków wewnętrznych, jak np. reglamentację wywozu dewiz. Toteż międzynarodowy obrót towarowy maleje z każdym miesiącem, a nasz eksport spotyka coraz większe przeszkody.

Zdając sobie sprawę z rosnących trudności, trzeba z tem większą energją szukać środków podtrzymania wywozu, tembardziej, że ze strony czynników rządowych ujawnia się inicjatywa i zachęta w tym kierunku. Specjalną uwagę poświęcić należy docieraniu do rynków zamorskich, które nie są jeszcze zbyt przeciążone nadprodukcją i dostęp do których zwykle nie jest najeżony wielkiemi trudnościami.

Wydatna różnorodność przemysłu chemicznego sprawia, że organizacja poczynań eksportowych musi posiadać na naszym terenie zupełnie specjalne oblicze. Nie możemy generalizować, lecz musimy badać szczegółowo zagadnienia, dotyczące oddzielnych gałęzi wytwórczości chemicznej.

W dziedzinie informacyj o możliwościach eksportowych zbieramy skrzętnie wszelkie wiadomości, zarówno od własnych korespondentów, jak od Państwowego Instytutu Eksportowego i z innych źródeł. Wiadomości te przesyłamy firmom chemicznym, które składają oferty. Po pewnym czasie sprawdzamy, czy oferty istotnie były złożone i z jakim skutkiem. Z drugiej strony—stale prowadzimy kartotekę, uwidaczniającą zarówno możliwości eksportowe, jak i faktycznie dokonane tranzakcje we wszystkich krajach. W niedalekim czasie wydamy informator w 4-ch językach, specjalnie poświęcony zadaniom eksportu artykułów chemicznych.

W zakresie działalności organizacyjnej dążymy w miarę możności do utworzenia porozumień, mających na celu wspólny eksport. Trzeba z całym naciskiem podkreślić, że w niektórych dziedzinach możliwość eksportu jest ściśle uzależniona od istnienia wewnętrznego porozumienia, pozwalającego utrzymywać na pewnym poziomie ceny rynku krajowego. Tak np. wywóz obuwia gumowego albo produktów terpentynowych byłby możliwy w większych rozmiarach jedynie po zorganizowaniu syndykatów wewnętrznej sprzedaży.

Niezmiernie ważnem zagadnieniem, zawierającem wielkie jeszcze możliwości, jest otrzymywanie tanich surowców, półfabrykatów oraz środków pomocniczych, jeżeli są one przeznaczone do wyrobu towaru na eksport. W tej dziedzinie — z jednej strony przemysł chemiczny musi okazać zrozumienie dla innych działów wytwórczości, dostarczając półfabrykatu po cenach eksportowych (np. przędzy jedwabiu sztucznego do wyrobu pończoch przeznaczonych na eksport); z drugiej strony — musimy się domagać od innych działów przemysłu umożliwienia nam eksportu. Trzeba zaznaczyć, że przy wywozie różnych artykułów chemicznych doniosłą rolę gra cena opakowań, a więc beczek, skrzyń, pudeł, worków, blaszanek i t. p. Czynimy starania, aby opakowania eksportowych artykułów były kalkulowane według odpowiednio niskich cen.

Finansowanie produkcji eksportowej i premjowanie eksportu własnemi środkami przemysłu może się odbywać jedynie w organizacjach kartelowych. Związek nasz, lub jego Sekcja Eksportowa, nie mogą bezpośrednio podejmować tych zadań. Conajwyżej możemy inicjować i zalecać podobne poczynania wśród syndykatów, zbliżonych do naszej organizacji.

Metody kompensacji przy eksporcie są dosyć uciążliwe, ale w obecnych warunkach handlu międzynarodowego są nieuniknionym i niezastąpionym środkiem popierania naszego wywozu. Nasza współpraca z Towarzystwami Kompensacyjnemi przebiega normalnie, jednakże byłoby pożądane, aby Towarzystwa wspomniane rozwinęły swą działalność. Sczasem Towarzystwa Kompensacyjne winny się przetworzyć na wielkie przedsiębiorstwa handlowe importowo-eksportowe, których zadaniem będzie zwolnienie, drobniejszych zwłaszcza, przedsiębiorstw od prowadzenia operacyj eksportowych.

Ś. P. Mgr. ALEKSANDER RYL

W dn. 5 sierpnia 1933 r. zmarł ś. p. Mgr. Aleksander Ryl, Dyrektor i członek Zarządu Warsz. Tow. „Motor", Sp. Akc. Polski przemysł chemiczny poniósł bolesną i dotkliwą stratę.

Ś. p. Aleksander Ryl, urodzony w 1870 r. w Chęcinach, odbył studja uniwersyteckie w Dorpacie, uzyskując stopień magistra farmacji. Przez szereg lat był właścicielem aptek, początkowo na prowincji, następnie w Warszawie. W r. 1904 nabył aptekę na Krakowskiem Przedmieściu, w której wprowadził produkcję specyfików farmaceutycznych w skali fabrycznej.

W r. 1910 wstąpił do Warsz. Tow. „Motor", w którem był członkiem Zarządu do ostatnich dni swego życia. W r. 1924 wskutek inicjatywy ś. p. A. Ryla powstaje w Tow. „Motor" dział syntetycznych środków chemicznych, używanych w lecznictwie. Dział ten obejmuje nieprodukowane poprzednio w kraju preparaty salicylowe, srebrowe, żelazowe i t. p. W zakresie rozwoju tego działu produkcji położył ś. p. A. Ryl wielkie zasługi. Nie zrażając się trudnościami technicznemi ani organizacyjnemi dążył wytrwale do stopniowego zastępowania zagranicznych preparatów przez produkcję polską.

Ś. p. A. Ryl pracował również gorliwie na niwie społecznej, zajmując szereg stanowisk. Między innemi — był prezesem Sądu Pol. Powsz. Tow. Farmaceutycznego i prezesem Zarządu Tow. Czytelni st. m. Warszawy.

W pracy zawodowej oraz społecznej cechowały Zmarłego niezmierna prawość, sumienność i dokładność przy spełnianiu podjętych zadań. Związek Przemysłu Chemicznego traci w ś. p. A. Rylu wieloletniego wypróbowanego przyjaciela.

Cześć Jego pamięci!

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od 1 do 15 sierpnia r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach eksportowych:

opracował dla Min. Przemysłu i Handlu obszerny memorjał w sprawie dotychczasowej pracy Sekcji Eksportowej Związku, oraz zgłosił wnioski, dotyczące aktualnych potrzeb wywozu produktów chemicznych.

W sprawach reglamentacyjnych:

zbadał i sformułował przychylną opinję co do pozwolenia przywozu żelatyny z Czechosłowacji do fabrykacji płyt fotograficznych, wzamian za wywóz jaj.

W sprawach ogólnych:

opracował, wspólnie z przybyłym z Ameryki rzecznikiem podatkowym, materjały w celu zwolnienia wywiezionego z Polski do Stanów Zjedn. siarczanu amonowego od cła antidumpingowego,

opracował dla polskiego Komitetu Międz. Izby Handlowej memorjał o międzynarodowych syndykatach w przemyśle chemicznym,

wziął udział w konferencji w Min. Przemysłu i Handlu, w celu omówienia sytuacji fabryk boraksu, wobec używania w niektórych dziedzinach środków zastępujących boraks,

udzielił kilku firmom porad w zakresie uruchomienia nowych działów produkcji.

FABRYKA CHORZOWSKA W R. 1932/33

Ogłoszone zostało sprawozdanie Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie za okres od 1. IV. 1932 do 1. IV. 1933 r. Ulegając powszechnej depresji — przedsiębiorstwo, po szeregu pomyślnych latach, wykazuje poraz pierwszy stratę, która była nieunikniona wskutek wstrzymania produkcji azotniaku i ograniczenia produkcji amonjaku syntetycznego.

Unieruchomienie fabrykacji azotniaku (w kwietniu 1932) umożliwiło częściowe zlikwidowanie zapasów gotowego produktu, przyczyniając się tym sposobem do wydatnego polepszenia płynności finansowej przedsiębiorstwa.

Całkowita produkcja związanego azotu wyniosła w okresie sprawozdawczym 6.903 tonn N. Stanowi to zaledwie 16%-owe wykorzystanie zdolności produkcyjnej przedsiębiorstwa.

Najważniejsze cyfry produkcji, w zestawieniu z okresami poprzedniemi, przedstawiają się następująco:

	1929	1930	1931/32 (15 mies.)	1932/33 (12 mies.)
	w tonnach			
Azotu związanego	37.700	23.765	18.895	6.903
Azotniaku . .	163.320	84.114	44.219	161
Tomasyny azotniakowej . . .	—	—	7.969	3.645
Saletry sodowej .	655	7.372	10.114	6.974
Saletrzaku . .	—	317	27.267	15.669
Saletry „Nitrofos"	15.400	13.665	4.422	3.072
Wapnamonu . .	—	—	2.941	3.684
Supertomasyny .	—	—	—	3.883
Saletry amonowej	5.612	4.152	3.145	1.678
Salmjaku różnych rodz.	—	—	364	1.483
Tlenu w m³ . .	674.596	554.127	457.913	274.958

Poważnym postępem jest uruchomienie fabrykacji supertomasyny, zajmującej jako nawóz pośrednie miejsce pomiędzy superfosfatem a tomasyną. Supertomasyna powinna zastąpić przywóz tomasyny, który nawet w obecnym okresie kryzysowym wynosi ok. 40.000 tonn rocznie, wartości 4 — 5 miljonów złotych.

W dziale produktów o zastosowaniu przemysłowem uruchomiono fabrykację azotynu sodowego.

Nowe działy produkcji nie wywołały wydatków inwestycyjnych, opierały się bowiem na odpowiedniem dostosowaniu już istniejących instalacyj.

Wobec ograniczenia produkcji — koszty własne wszystkich produktów poważnie wzrosły. Redukcje personelu i obniżki uposażeń urzędniczych tylko w drobnym stopniu mogły mieć odbicie w kalkulacji. Poniższe cyfry charakteryzują wyniki techniczne w latach ubiegłych:

	1929	1930	1931/32	1932/33
Całkowite zużycie prądu w KWg	519 mil.	250,6 mil.	152 mil.	28 mil.
Produkcja własnej centrali w KWg	191 „	135,0 „	6,7 „	— „
Przeciętna ilość robotn.	2.866	2.255	1.927	1.470

Sprzedaż azotniaku w 1932/33 wyniosła 27.135 t., gdy w r. 1931/32 wyniosła 53.183 t., a w r. 1929 — 137.617 t.

Ważniejsze cyfry eksportu wyglądają następująco:

	1931/32	1932/33
Azotniaku . . .	3.994 t.	740 t.
Salmjaku	211 „	1.001 „
Węglanu amonu . .	43 „	168 „
Kwasu azotowego . .	65 „	15 „

Procentowy podział sprzedaży nawozów na poszczególne dzielnice uwidacznia następujące zestawienie:

Dzielnica	1928	1929	1930	1931/32	1932/33
Wielkopolska i Pomorze . . .	72,4%	54,6%	54,2%	53,4%	44,0%
B. zabór rosyjski	20,2%	33,6%	33,1%	32,1%	32,3%
Małopolska . .	4,85%	7,7%	6,9%	6,9%	9,0%
Śląsk	2,55%	4,1%	5,8%	7,6%	14,7%

Charakterystyczny jest spadek udziału Wielkopolski i Pomorza w ogólnej konsumcji nawozów chorzowskich.

W roku sprawozdawczym Chorzów przejął ostatecznie na życzenie Rządu cały pakiet akcyj Sp. Akc. „Azot" w Jaworznie, będący poprzednio w posiadaniu Banku Gospodarstwa Krajowego. Działalność Sp. „Azot" w administracji Chorzowa rozwija się pomyślnie. Uruchomiono w Jaworznie nowe działy fabrykacji, mianowicie siarczanu miedzi oraz Tri (niepalny płyn do czyszczenia, zastępujący benzynę).

KRONIKA

Jednym z ważnych zadań Związku Przemysłu Chemicznego jest udzielanie informacyj o źródłach nabycia krajowych artykułów chemicznych. Staramy się posiadać wszelkie materjały, dotyczące produkcji chemicznej w kraju, jednakże w niektórych wypadkach zrzeszone przedsiębiorstwa chemiczne — podejmując nowe działy fabrykacji, nie zawiadamiają nas o tem.

Ponawiamy prośbę komunikowania Związkowi Przemysłu Chemicznego o wszelkich nowych produktach, wytwarzanych przez nasze fabryki.

W związku z wejściem w życie nowej taryfy celnej z dniem 11 października r. b. Główny Urząd Statystyczny pracuje nad dostosowaniem wykazów statystycznych obrotu towarowego z zagranicą do układu nowej taryfy celnej, oraz do potrzeb życia gospodarczego.

Zarówno nomenklatura nowej taryfy, jak i zamierzony układ statystyki handlu zagranicznego są oparte na projekcie międzynarodowej klasyfikacji celnej.

Związek Przemysłu Chemicznego bierze w swoim zakresie czynny udział w powyższych pracach, szczegółowo opinjując projekty układów statystycznych oddzielnych grup chemicznych.

Wprowadzenie nowego schematu statystycznego przewidywane jest z dniem 1 stycznia 1934.

P. Wacław Tymowski, Inż.-chem., który przez pewien czas współpracował w biurze Związku Przemysłu Chemicznego, obecnie został Rzecznikiem Patentowym. Kancelarja p. Tymowskiego znajduje się w Warszawie, ul. Elektoralna 18, tel. 281-66.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W „Monitorze Polskim" Nr. 168, z dn. 25 lipca r. b. ogłoszony został pod poz. 205 Okólnik Ministerstwa Skarbu T. 20 z dn. 17 lipca 1933, wyjaśniający, że Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 11 marca 1933 w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów, obejmuje nietylko oliwę (przewidzianą w poz. 117 p. 1 taryfy celnej), lecz również oliwę skażoną, do celów technicznych (wymienioną w Uwadze do poz. 117 p. 1).

W Dz. Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 50 ukazało się Rozporządzenie Pana Ministra Komunikacji w sprawie nowego tekstu załącznika I do Konwencji Międzynarodowej Bernenskiej. Rozporządzenie powyższe zawiera pewne zmiany w przepisach różnych produktów, przyjmowanych warunkowo do przewozu, jak materjały wybuchowe i strzelnicze, materjały zapalające, ciecze palne, materjały żrące i trujące.

* ECHA

P. E. Trepka, Dyrektor Związku Przemysłu Chemicznego, został przez Pana Ministra Opieki Społecznej mianowany na przeciąg 3-ch lat członkiem Rady Ubezpieczeń Społecznych.

P. Inż. Czesław Benedek został powołany na stanowisko Dyrektora Finansowego Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i w Chorzowie.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,54 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,69 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	92 „
„ czysty	104 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	30 „
Chlorek wapna bielący	30,6 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	225 „
* „ techniczna 85/88%	160 „
* Karbid granulowany	70 „
Karbid drobny za % kg.	66 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	230 „
Klej skórny biały	260 „
Krezol czysty	128 „
Kwas azotowy tech. czysty za 100% HNO_3	93 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	6,00 „
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 zł.
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	190 „
„ „ saponifikat	180 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	140 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	8,00 „
Smoła preparowana	16,50 „
Saletra potasowa	130 „
* Saletra sodowa przem. zwyczajna	65 „
* Saletra sodowa przem. raz rafinowana	90 „
Saletra sodowa podwójnie rafinowana	100 „
Siarczan amonu	27,60 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	150 „
Superfosfat 16% par. Warszawa luzem	10,72 „
Toluol czysty	115 „
Woda amonjakalna chem. czysta zaw. ± 25% NH_3	60 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Piusa XI. 3. m. 8, tel. 8-38-78.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm Jabłonna 5. Biuro sprzedaży: Inż. Oskar Gross. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11